

ZASOBY KULTUROWE I TURYSTYCZNE POWIATU JAROCIŃSKIEGO

Powiat Jarociński

I. POWIAT JAROCIŃSKI

POŁOŻENIE, OBSZAR, WARUNKI NATURALNE

Położenie

Powiat jarociński położony jest na południu środkowej części województwa wielkopolskiego. Od północy zamyka go rzeka Warta, od wschodu Proсна, przez środek przepływa Lutynia z jej dopływem Lubieszka a na zachodzie Odra.

Powiat jarociński to jeden z 31 powiatów ziemskich województwa wielkopolskiego. Graniczy: od północy z powiatem średzkim, na północnym – wschodzie z wrzesińskim, na wschodzie i południowym wchodzi z pleszewskim, na południu z krotoszyńskim, a na zachodzie ze śremskim i gostyńskim.

Podstawowe jednostki administracyjne wchodzące w skład powiatu to: miasta – Jarocin, Żerków i Jaraczewo oraz gminy: Jaraczewo (podzielona na 21 sołectwa), Jarocin (podzielona na 23 sołectwa i 16 osiedli), Kotlin (podzielona na 12 sołectw) i Żerków (podzielona na 21 sołectw).

Obszar, mieszkańcy

Obszar powiatu jarocińskiego to 587 km², który zamieszkuje około 71 111 osób.

Warunki naturalne

Przeważająca część powiatu jarocińskiego leży na równinnym i mało zalesionym obszarze Wysoczyzny Kaliskiej, gdzie dominuje rolnicze wykorzystanie terenu.

65 % powierzchni powiatu jarocińskiego to grunty orne użytkowane rolniczo. Paranaturalne warunki rozwoju roślinności stwarzają trwałe użytki zielone, tj. łąki i pastwiska zajmujące 7 % powierzchni powiatu oraz grunty zadrzewione, które zajmują łącznie 0,2 % powierzchni ogólnej.

Nieuzyski i tereny inne stanowią niespełna 1 % powierzchni. Lasy i tereny leśne powiatu zajmują łącznie 10.915 ha, co stanowi 18,7 % pokrycia całego terytorium. Najwyższym wskaźnikiem lesistości odznacza się teren gminy Jarocin (26,0 %), a następnie: Jaraczewo (17,1 %), Żerków (14,9 %) i Kotlin (11,2 %).

Bardzo atrakcyjna jest płn. część powiatu, położona na Wale Żerkowskim (wys. do 161 m n.p.m.), który opada ku Pradolinie Warciańsko-Odrzańskiej. Objęta jest ona granicami Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego. Tę okolicę chętnie odwiedzają turyści, a przyciąga ich przede wszystkim Muzeum im. A. Mickiewicza w Śmiełowie.

Obiekty ochrony przyrody

Na terytorium powiatu jarocińskiego ustanowiono dotychczas następujące formy ochrony przyrody: obszar chronionego krajobrazu, park krajobrazowy, obszary Natura 2000 oraz dokonano wpisu 94 obiektów do rejestru pomników przyrody. Ponadto w powiecie objęte ochroną są obszary parkowe, w ramach przepisów o ochronie zabytków i opiece nad Zabytkami.

Obszar chronionego krajobrazu

Wojewódzka Rada Narodowa w Kaliszu w dniu 29 września 1989 podjęła Uchwałę Nr XII/74/89 w sprawie ustalenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Szwajcaria Żerkowska” o powierzchni ogółem 14.750 ha na terenie ówczesnego województwa kaliskiego (obejmujący na terytorium powiatu jarocińskiego gminę Żerków i Jarocin) oraz zasad korzystania z tego obszaru. Uchwalony w 2001 r. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego podtrzymał potrzebę wyróżnienia tej formy ochrony przyrody na terenie powiatu jarocińskiego.

Żerkowsko – Czeszewski Park Krajobrazowy

Dnia 17 października 1994 r. zarządzeniem Wojewodów Kaliskiego i Poznańskiego ustanowiono Żerkowsko – Czeszewski Park Krajobrazowy. Na obszarze gminy Żerków park zajmuje powierzchnię 8.680 ha z czego 1.816 ha to tereny leśne, 755 ha – trwałe użytki zielone, 5.946 ha to grunty orne, a 36 ha znajduje się pod wodami. Łącznie z terenami znajdującymi się w granicach powiatów średzkiego i wrzesińskiego powierzchnia parku wynosi 15.640 ha.

Obszary Natura 2000

W związku z faktem, że Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej, wśród zobowiązań podpisanych przez Polskę w traktacie akcesyjnym umieszczono między innymi zapis dotyczący utworzenia na naszym terytorium Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Na terenie powiatu jarocińskiego znajduje się część dwóch obszarów Natura 2000. Pierwszy pod nazwą PLB300002 Dolina Środkowej Warty, obszar zawierający ostoję ptaszą o randze europejskiej, na którym występują co najmniej 42 gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Obszar ten jest bardzo ważną ostoją ptaków wodno-błotnych, przede wszystkim w okresie lęgowym. Drugi obszar związany jest z ochroną siedliskową, pod nazwą PLH300009 Ostoja Nadwarciańska, który obejmuje co najmniej 24 rodzaje siedlisk wymienionych w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, a także co najmniej 42 gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Parki miejskie i wiejskie

W oparciu o przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz poprzedzające je przepisy ustawy o ochronie dóbr kultury, na terenie powiatu zostały uznane za zabytki i ujęte w rejestrze województwa wielkopolskiego, obszary parkowe zlokalizowane w miejscowościach: Jarocin, Tarce, Witaszyce, Golina, Zakrzew, Brzostków, Komorze, Raszewy, Śmiełów, Cerekwica, Jaraczewo, Rusko, Góra, Kurcew i Kotlin. W spisie parków historycznych zostały odnotowane: parki dworskie w Bielejewie, Goli, Łowęcicach, Panience i Parzęczewie z terenu gminy Jaraczewo, parki dworskie w Hilarowie, Mieszkowie, Potarzycy i Siedleminie z terenu gminy Jarocin, parki dworskie w Magnuszewicach, Orpiszewku, Sławoszewie, Woli Książęcej i Wyszkach oraz park pałacowy w Słupi z terenu gminy Kotlin, jak i parki dworskie w Lgowie, Miniszewie, Pawłowicach, Prusinowie, Przybysławiu oraz parki pałacowe w Kretkowie i Żerkowie z terenu gminy Żerków.

Lasy

Łączna powierzchnia lasów na terytorium powiatu jarocińskiego wynosi (wg danych ewidencji gruntów) 10.915 ha, co stanowi 18,7 % ogólnej powierzchni terenu. Największą leśnością oznaczają się: miasto i gmina Jarocin - 26,0 % i kolejno gmina Jaraczewo - 17,1 %, miasto i gmina Żerków - 14,9 %, a najmniejszą gmina Kotlin - 11,2 %. Na terenie powiatu nie występują zwarte kompleksy leśne o charakterze puszczańskim, natomiast istotnego znaczenia dla rozwoju lasów tego obszaru mają przebiegające w okolicy granice występowania kilku gatunków drzew lasotwórczych, tj. świerka pospolitego, jodły pospolitej czy buka zwyczajnego. W wyniku wielowiekowej ekspansji rolnictwa na tereny leśne zachowały się głównie na najuboższych glebach, a przeważa tutaj sosna zwyczajna, która ma

małe wymagania siedliskowe. Udział tego gatunku drzew w lasach Nadleśnictwa Jarocin i Piaszki mieści się w granicach 60 – 70%, natomiast w Nadleśnictwie Taczanów sięga 80%.

Państwowe Gospodarstwo Leśne zajmuje się również hodowlą lasu, prowadząc systematyczną selekcję i wybór doborowych drzewostanów i pojedynczych drzew, zbiór nasion i plantacje hodowlane. W Jarocinie funkcjonuje dla tych celów nowoczesna wyłuszczeniownia nasion drzew. Na terenie działania Nadleśnictwa Jarocin ok. 21 tys. ha powierzchni zajmują lasy ochronne.

II. WALORY KULTUROWE POWIATU JAROCIŃSKIEGO

Powiat jarociński jest bogaty w rozproszone obiekty historyczne, zarówno obiekty architektury sakralnej, jak i pałace i dwory z cennymi zespołami starodrzewu. Zachowało się również wiele obiektów użyteczności publicznej (poczty, dworce kolejowe, szkoły) oraz spichlerze, zabudowania folwarczne, cmentarze. Na terenie powiatu zachowały się także 2 historyczne układy urbanistyczne obejmujące centrum miast : Jarocin, i Żerków oraz liczne XIX w. domy mieszkalne.

Miasto i Gmina Jarocin

Położenie: Wysoczyzna Kaliska rozcięta dolinami Lutyni, Lubianki, Lubieszki. Obszar – 200km². Ludność – 19.141 mieszkańców. Stolica gminy – Jarocin – zaliczana jest do najstarszych miast wielkopolski. Pierwsza zachowana historyczna wzmianka pochodzi z 30 listopada 1257 roku.

Ratusz (Jarocin) - Wizytówka miasta. Wybudowany w latach 1799–1804 na miejscu wcześniejszego drewnianego budynku. Otoczony ciekawymi kamienicami z początku XIX wieku. Jarociński ratusz jako jeden z nielicznych posiada arkadowe podcienia. Obecnie budynek jest w trakcie remontu.

Kościół parafialny pw. św. Marcina (Jarocin) - Murowana świątynia w charakterze późnogotyckim. Wzniesiona w XVI wieku. Na zewnętrznej ścianie kaplicy zegar słoneczny oraz zegar wskazówkowy na wieży. Kościół otoczony murem, w którym znajdują się drewniane krużganki, w nich stacje drogi krzyżowej. Wewnątrz dziedzina barokowa figura św. Wawrzyńca z 1744 r. oraz dwie wydrążone w kamieniu stare kąpielnice.

Pałac Radolińskich (JAROCIN)

Wzniesiony w latach 1847-1853 w stylu neogotyku angielskiego, na zlecenie ówczesnego właściciela Jarocina Władysława Radolińskiego. Wielokrotnie przebudowywany, obecny jego wygląd różni się zasadniczo od jego pierwotnej wersji. Wewnątrz zachowały się neogotyckie elementy drewniane oraz zabytkowe drewniane schody. Obecnie w pałacu mieści się Muzeum Regionalne w Jarocinie, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Jarocin, Strefa Odkrywania Wyobraźni i Aktywności (SOWA), Niepubliczne Schronisko Młodzieżowe, Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia.

Skarbczyk (JAROCIN) - Budynek stoi w miejscu dawnej drewnianej wieży. Jak podają źródła na przełomie XIV i XV wieku drewniana budowla została spalona, a w jej miejsce na początku XVI w. wybudowano murowaną wieżę mieszkalną. Obecnie mieści się tu filia Muzeum Regionalnego. Skarbczyk pełni funkcje galerii, jest miejscem organizowania wystaw czasowych.

Ruiny kościoła szpitalnego pw. Św. Ducha (JAROCIN) Ulożowane w miejskim parku od strony ul. Św. Ducha. Początkowo była to budowla drewniana, która pełniła funkcje kościoła szpitalnego. Świątynia z należącym do niej szpitalem została ufundowana w latach 1428–1437 przez właścicieli majątku w Prusach – Pruskich. Murowana świątynia powstała prawdopodobnie w r. 1516. Od 1833 r. świątynia znajduje się w ruinie. Msze święte są tu odprawiane jedynie okazjonalnie.

Kościół poewangelicki pw. św. Jerzego (JAROCIN) Powstały w latach 1847–1848, gruntownie odrestaurowany i przebudowany na styl neoromański w 1894 r. W latach 2002–2003 przeprowadzono remont kościoła, a w oknie wieży pojawił się witraż z patronem. Kościół pw. św. Jerzego od II wojny światowej jest świątynią katolicką.

Kościół parafialny pw. Chrystusa Króla (JAROCIN) - Zbudowany w 1930 r. według projektu Stefana Cybichowskiego, duży trójnawowy kościół. Posiada neoklasycystyczne wyposażenie, w 1999 r. dobudowano wieżę.

Kościół pw. św. Antoniego (O.O. Franciszkanów) (JAROCIN) - Nowoczesny kościół wybudowany w latach 1976–1979 według projektu Tadeusza Kowalczyka. Zbudowany na planie kwiatu róży, posiada nowoczesną bryłę i zwarty układ wnętrza. Krzyż na wieży sięga wysokości 37 m. Do kościoła przylega klasztor ojców Franciszkanów, który powstał w latach 1976–1981.

Synagoga (JAROCIN) - Kamień węgielny pod jej budowę położył w 1841 r. ówczesny właściciel Jarocina hr. Władysław Radoliński. W okresie okupacji Niemcy przeznaczili budynek na salę gimnastyczną. Funkcję tę pełnił również po wojnie. Obecnie budynek jest własnością prywatną.

Dworzec kolejowy (JAROCIN) - Wybudowany pod koniec XIX w. Najstarszy zachowany dworzec typu węzłowego w Wielkopolsce. Jeden z pierwszych dworców posiadających oświetlenie elektryczne na tym terenie. Nad oknami malowidła przedstawiające sceny i symbole związane z miastem. Na terenie dworca zabytkowy parowóz z 1951 r., z serii Ol49.

Parowozownia (JAROCIN) – Od 2009 roku Towarzystwo Kolei Wielkopolskiej z siedzibą w Jarocinie, nie chcąc przyglądać się dalszej degradacji obiektów dawnej parowozowni, rozpoczęło prace adaptacyjne niewykorzystywanego przez PKP S.A. terenu do celów wystawienniczych tworząc jednocześnie ekspozycję zgromadzonego przez siebie zabytkowego taboru kolejowego. W ramach prowadzonych przez stowarzyszenie warsztatów konserwatorskich eksponaty są systematycznie odrestaurowywane. Zgromadzona kolekcja taboru liczy 86 sztuk pojazdów kolejowych, 2 zabytkowe samochody, kilkadziesiąt urządzeń oraz wiele przedmiotów i dokumentów związanych z zawodem kolejarza.

Park Miejski (JAROCIN) - Jeden z najokazalszych parków w Wielkopolsce. Założony w latach 1840–1850 ma formę parku krajobrazowego o powierzchni ok. 30,3 ha. Zaprojektowany przez Piotra Józefa Lenne, znanego projektanta parków m.in. w Wiedniu, Berlinie i Wrocławiu. Cennym elementem parku jest jego stare zadrzewienie. Znajduje się tu jedna z najdłuższych w Europie alei grabowych oraz wiele drzew o charakterze pomnikowym. W 2023 roku zakończyła się rewitalizacja parku.

Spichlerz (JAROCIN) – Dnia 17 lipca 2014 r. w odrestaurowanym budynku dawnego XIX-wiecznego magazynu zbożowego otwarty został Spichlerz Polskiego Rocka, w którym znalazła się stała ekspozycja poświęcona ponad czterdziestoletniej historii polskiej muzyki

rockowej oraz kolejnym edycjom legendarnego jarocińskiego festiwalu rockowego. Spichlerz to także miejsce koncertów, spotkań autorskich, wernisaży. Spichlerz Polskiego Rocka jest częścią jarocińskiego Muzeum Regionalnego, w którym są gromadzone, przechowywane i udostępniane wszelkie pamiątki związane z historią polskiego rocka oraz ponad 30-letnią historią Festiwalu Muzyki Rockowej w Jarocinie.

Glan (JAROCIN) Pomnik glana jest wizytówką miasta, nazywanego często stolicą polskiego rocka. Instalacja wielkiego glana, czyli kultowego buta, stanęła w lipcu 2011r. w centrum Jarocina. Dzieło ma ponad dwa metry wysokości. Glany zdobyły popularność w latach 70. i 80. w Wielkiej Brytanii i związane były z muzyką punkrockową. W Polsce także noszono wówczas takie obuwie, które "zdobywano" głównie w wojskowych magazynach albo przywożono z Rumunii. Sam pomysł ma swoje źródło w idei festiwalu – glan ma wyrażać bunt i kontestację, z którymi kojarzy się Jarocin dzięki kultowym koncertom rockowym. Rzeźba ma też upamiętniać inicjatorkę całości. Autorką pomysłu jest nieżyjąca już Felicja Pawlicka, która zginęła w 2010 r. w wypadku samochodowym. Jej zamiar zrealizowali Małgorzata Kruk i Jakub Bogatko. Projekt zrealizowała jarocińska Fundacja Ogród Marzeń. Finansowe wsparcie otrzymała z wielkopolskiego urzędu marszałkowskiego oraz od prywatnych sponsorów.

CIELCZA – wieś położona przy trasie Jarocin-Poznań, na grzbietach ostańca morenowego zwanego Pagórem Cielczy. Tutejsza parafia istnieje od 1378 r. **Kościół pw. św. Małgorzaty** zaprojektowany przez Stanisława Cybichowskiego, wybudowano w latach 1912 – 1913, przy kościele plebania z 1933 r. Przy miejscowej remizie strażackiej **figurka św. Floriana** ufundowana z okazji 80-lecia straży. Z miejscowością związane jest wiele legend. Według jednej z nich, miejscowość znana była z sabatów czarownic, które odbywały się na skrzyżowaniach dróg w pobliskim lesie.

GOLINA – wieś położona przy drodze w kierunku Wrocławia. Nazwa miejscowości pochodzi od nieuprawnej ziemi w pierwotnej wersji Golinia lub Golenia. We wsi znajdują się ślady osadnictwa z X wieku. **Drewniany kościół** z drugiej połowy XVII wieku pw. św. Andrzeja. Kryty dachem gontowym z wieżyczką, z prezbiterium nieco węższym od nawy. Wewnątrz świątyni Polichno-mia z 1935 r. Ołtarz główny z cudownym **obrazem Matki Bożej Pocieszenia** z XVII w. Obok kościoła drewniana czworoboczna dzwonnica pochodząca z 1750 r. We wsi znajduje się plebania z początku XX wieku, dom parafialny z 1939 r. oraz figurka św. Wawrzyńca z XIX w. Miejscowość znana jest przede wszystkim z haftu nasnuwanego **tzw. snutków golińskich**. Tradycje snutek golińskich przetrwały dzięki Helenie Moszczeńskiej, żonie ostatniego dziedzica Goliny, do dziś kultywowane przez mieszkanki wsi. We wsi działa zespół folklorystyczny „Goliniacy”.

ŁUSZCZANÓW – wieś położona przy drodze Wilkowyja – Lisew. Pierwsze wzmianki o Łuszczanowie pochodzą z 1305 r. dotyczą one nadania wsi Vczonovo cystersom z Łądu. Zabudowa wsi skupia się głównie wzdłuż jednej ulicy, przy niej ulokowana jest również szkoła istniejąca od 1871 r. W miejscowości możemy spotkać urokliwe kapliczki m.in. św. Wawrzyńca z przełomu XIX i XX w. oraz figurkę Matki Boskiej z Lourdes pochodzącą prawdopodobnie z początków XX w. Najbardziej charakterystycznym elementem zabudowy wsi był wiatrak koźlak z XIX w. Obecnie odremontowany, przeniesiony na teren Szkoły Podstawowej w Łuszczanowie. Gdzie powstaje Centrum Kulturalne z Wiatrakiem – Dom Chleba.

POTARZYCA – wieś położona przy drodze z Ruska do Goliny. Pierwsze ślady ludzkiej bytności na tym terenie datuje się na 4000 tys. lat p.n.e. Osada pierwszy raz wzmiankowana w 1391 roku. W latach 1403-1458 było to niewielkie miasteczko, które na wyprawę

malborską w 1458 roku wystawiło jednego żołnierza. We wsi dwór z przełomu XIX i XX wieku, ostatnio odnowiony, otoczony parkiem. Pośrodku wsi wznosi się kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Barokowy budynek wzniesiono w 1795 roku, w 1880 roku od zachodu dobudowano wieżę.

ROSZKÓW – wieś od XIX należała do dóbr rodziny Radolińskich. Miejskowy **kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa** pochodzi z 1988 r. Zespół dworski z początków XX wieku. Jest to **piętrowy dwór** z przyległym do niego parkiem i stawem. Obok pochodzący z przełomu XIX/XX w. spichlerz. Miejscowość najbardziej znana jest z znajdującego się tu sztucznego zbiornika wodnego powstałego w latach 1994–1997. Jest to miejsce idealne dla wędkarzy i ludzi szukających chwil relaksu.

SIEDLEMIN – miejscowość położona na krańcowym odcinku sztucznego zbiornika „Roszków” utworzonego na Lubieszce. Miejskowy **kościół pw. św. Mikołaja** pochodzi z lat 1846–1848. Kościół otoczony kamiennym murem, na słupach bramy znajdują się dwie figury: Chrystusa i Matki Boskiej. Niedaleko stoi budynek plebani pochodzący z początków XX w. W miejscowości znajduje się **późnoklasycystyczny dwór** pochodzący prawdopodobnie z 1830 r.

MIESZKÓW – wieś położona przy drodze i linii kolejowej Jarocin - Poznań. Nazwa wsi pochodzi prawdopodobnie od staropolskiego imienia Mieszko lub od wyrazu mieszek. Mieszków od 1777 do 1873 r. posiadał prawa miejskie. Pamiątką po dawnych latach jest zachowany do dziś **czworoboczny rynek**. Miejskowy **kościół pw. św. Wawrzyńca** pochodzi z 1767 r. Wyposażenie kościoła głównie rokokowe z II połowy XVIII w. Na ścianie epitafia upamiętniające Ludwika Herstopskiego – założyciela miasta oraz posła Władysława Taczanowskiego. W miejscowości **barokowy dworek** z II połowy XVIII w. Na rynku **pomnik gen. St. Taczaka** pierwszego dowódcy Powstania Wielkopolskiego.

RADLIN – wieś położona przy drodze kolejowej Jarocin - Gniezno. Nazwa miejscowości pochodzi od słowa „Radło”. Od XVI w. w posiadaniu rodu Opalińskich, którzy wzniesli tu okazały pałac. Dziś po dawanej budowli pozostały jedynie **ruiny**. Przy ruinach w dawnym pałacowym ogrodzie znajduje się cmentarz parafialny. Po drugiej stronie ulicy **kościół parafialny pw. św. Walentego** wybudowany w latach 1686-1688. Przy nim kaplica renesansowa pw. Matki Bożej Karmelitańskiej. Stojąca obok kościoła **drewniana dzwonnica** pochodzi z XIX w. Z Radlinem i jej właścicielami związanych jest wiele miejscowych legend. Jedna z nich mówi o tunelu łączącym miejscowy pałac z kościołem.

TARCE – wieś położona przy drodze Jarocin - Konin. Pierwotna nazwa wsi to Tarszice, dzisiejsza nazwa utrwaliła się w XVII/XVIII w. Tarce od 1866 r. były własnością rodziny Ostrorogów Gorzeńskich, następnymi właścicielami była rodzina Skarżyńskich. W miejscowym parku **eklektyczny pałac** z 1887 r. W pobliskim lesie liczne stawy, źródło. Obok niego kopia figurki Matki Boskiej z Lurdes. Z miejscowością związanych jest wiele legend i podań m.in. o straszącym w pałacu duchu kucharza, krążącej po parku w ciemnościach karecie. W parku przy stawach znajduje się „**Darz Bór**” – miejsce wyznaczone na biwakowanie. Przy drodze na Kadziak mieści się **leśniczówka**, przy niej ustawiono **pamiątkowy kamień** zmarłych członków miejscowego koła łowieckiego. W przysiółku Tarce Osiedle wybudowano nową **kaplicę pw. Miłosierdzia Bożego**.

WILKOWYJA – miejscowość położona przy drodze Jarocin-Żerków nad rzeką Lutynią. Neogotycki **kościół pw. św. Wojciecha** wybudowany w 1855 r. Przy kościele znajduje się **kapliczka z figurką św. Barbary** z początku XIX w. Obok, w parku plebania z 1921 r. z czterokolumnowym gankiem. Dawny młyn, dziś własność Gminy Jarocin, opisany został w opowiadaniu J. Iwaszkiewicza „**Młyn nad Lutynią**”. Obecnie dzięki wygranej w konkursie

„Nasz Zabytek” zorganizowanym przez Bank Gospodarstwa Krajowego Młyn zostanie wyremontowany. W miejscowości dwa **żelbetonowe mosty** z 1914 r. Według legend miał tędy przechodzić w drodze do Gniezna św. Wojciech, który zatrzymał się tu na nocleg. Podczas jego pobytu dało się tu słyszeć wycie wilków, po tym zdarzeniu miała powstać nazwa wsi.

WITASZYCE – wieś położona przy drodze Jarocin - Kalisz. Nazwa miejscowości prawdopodobnie pochodzi od imienia Witasz. We wsi dwa **kościół: pw. św. Trójcy** z 1808 r. z **drewnianą dzwonnica** oraz **parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny** z 1928 r. Przy głównej drodze w parku krajobrazowym **pałac** z 1899 r., w którym obecnie mieści się hotel oraz dawny **dwór**, w nim Muzeum Dwóch Imperiów: epoki napoleońskiej i sagi Star Wars.

ZAKRZEW – wieś znana od 1399 roku. Powstała na gruntach sąsiedniej wsi Prusy. W 1855 roku zakupili Cohnowie, potem znalazł się w posiadaniu Carstów i Draheimów. W parku **pałac z 1886 roku**, neorenesansowy, w stylu królowej Anny, z elewacjami z nietynkowanych klinkierowych cegieł i dekoracjami wykonanymi w jasnym tynku. O 1948 roku budynek przejął Dom Matki i Dziecka, później przekształcony w Dom Pomocy Społecznej. W płn. części parku znajduje się staw oraz głaz poświęcony dawnemu właścicielowi majątku, berlińskiemu bankierowi Eli Carstowi (1850-1919).

Gmina Jaraczewo

Obszar 132,9 km². Ludność: 6.312 mieszkańców. Położenie: Nizina Południowo-wielkopolska na styku Wysoczyzny Mieszkowskiej i Koźmińskiej. Przez obszar gminy przepływają rzeki Lubieszka i Obra. Lubieszka, lewy dopływ Lutyni, przecina kraniec wschodni. Obra, lewy dopływ Warty, płynie wąskim korytem przez południową i zachodnią część gminy. Stolica gminy: Jaraczewo, o którym wzmiankowano w 1394 roku.

CEREKWICA – wieś położona 13 km. na południowy zachód od Jarocina, przy szosie Jaraczewo – Rusko, nad Obrą. Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1397 roku. Było to gniazdo rodowe Cerekwickich herbu Zaremba. Kolejnymi właścicielami byli m.in. Sośniccy, Bojanowscy i Czapscy. W parku pałac późno klasycystyczny z 1876 roku. Od 1892 roku mieścił się tam ośrodek dla moralnie zaniedbanych dzieci. We wrześniu 1939 roku, w budynkach dawnego zakładu opiekuńczego dla młodzieży, hitlerowscy zorganizowali obóz przejściowy dla wysiedlanej ludności polskiej szczególnie ziemiaństwa. Więziono tam ok. 270 osób. Obecnie mieści się tam Wielkopolski Samorządowy Zespół Placówek Terapeutyczno – Wychowawczych w Cerekwicy Nowej (Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy oraz Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii). Administracyjnie Cerekwica dzieli się na Cerekwicę Nową i Cerekwicę Starą.

GOLA – wieś położona 3 km na zachód od Jaraczewa. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1400 roku. We wsi znajduje się park z dwoma stawami oraz dawnym dworem z 2 połowy XIX wieku. Obecnie mieści się w nim Środowiskowy Dom Samopomocy. Na skraju lasu obok osiedla Gola w 2003 roku odkryto kurhan sprzed 4 tys. lat i cmentarzysko grobów popielnicowych sprzed 2 tys. lat.

GÓRA – wieś położona przy szosie do Leszna. Ulokowana u podnóża i na stoku północnej krawędzi Wysoczyzny Kaliskiej. W miejscowości późnoklasycystyczny kościół pw. Wniebowzięcia NMP z lat 1817–1830 oraz neorenesansowy pałac

z 1877-1878. Wokół pałacu park krajobrazowy powierzchni 1,5 ha założony w połowie XVIII wieku. Przy parku dawne zabudowania folwarczne ze spichlerzem z 1840 r.

JARACZEWO – miasto ulokowane nad rzeką Obrą. Późnoklasycystyczny kościół pw. św. Marii Magdaleny z 1843 r. oraz plebania z XIX wieku. Wewnątrz kościoła XIX-wieczny marmurowy nagrobek Józefa i Eleonory Jaraczewskich. Przy prawym brzegu Obry znajduje się zespół dworski Chytrów. W jego skład wchodzi: parterowy dwór z 1813 r., nakryty dachem naczółkowym, z nowszym piętrowym skrzydłem oraz gankiem, zabudowania folwarczne, w tym gorzelnia, stajnia z 1830 r., oraz spichlerz zbożowy z 1880 r. Obok dworu znajduje się park krajobrazowy nazwany imieniem Powstańców Wielkopolskich. Neoromański budynek dawnej synagogi pochodzący z XIX wieku, dziś zaadaptowany na pomieszczenia miejscowego Ośrodka Kultury. Obok GOK-u znajduje się trzykondygnacyjny młyn z początków XX wieku, ze starszą kamienno - ceglana częścią magazynową z 1883 r. Niedaleko wsi znajduje się pomnik upamiętniający amerykańskich lotników który rozbili się tu w 1945 r. Przy Bibliotece Publicznej Gminy Jaraczewo działa Izba Regionalna, która gromadzi pamiątki z życia mieszkańców regionu.

ŁOWĘCICE – wieś nad rzeką Obrą. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1382 roku. Należała do dóbr cerekwickich. W końcu XIX wieku powstała tam niemiecka wieś kolonizacyjna. Wybudowano dla niej kościół ewangelicki w niedalekiej Porębie. Na prawym brzegu Obry znajdują się pozostałości parku dworskiego otaczające pałacyk z 2 połowy XIX wieku. W Łowęcicach urodził się błogosławiony Grzegorz Bolesław Frąckowiak, werbista, stracony w 1942 roku w Dreźnie za działalność konspiracyjną.

NOSKÓW – wieś wzmiankowana już w 1371 roku. Nazwa od nazwiska właścicieli Noskowskich herbu Zaremba. Kościół tutejszy istniał już na przełomie XIV i XV wieku. Obecny pw. Świętej Trójcy w 1749 roku z fundacji Józefa Dobrzyckiego. Przebudowany w 1927 roku wg projektu Stefana Cybichowskiego. Wnętrze kościoła posiada bogate wyposażenie sięgające czasów średniowiecza.

PANIENKA – wieś w gminie Jaraczewo. Pierwsza wzmianka informująca o miejscowej parafii pochodzi z 1390 roku. Ówczesnie należała do Gorazdowskich herbu Zaremba. W najwyższej części wsi wznosi się drewniany kościół pw. Najświętszego Imienia Jezus. Wzniesiony w 1787 roku z fundacji Izabeli z Mycielskich Gajewskiej. We wnętrzu wyposażenie z XVI i XVII wieku. Przy kościele znajduje się klasycystyczna plebania oraz kapliczka z 1946 roku z tablicą ku czci 18 ofiar II wojny światowej

RUSKO – wieś położona na południowy zachód od Jarocina przy szosie do Pogorzeli. Nazwa wsi wywodzi się od rudy darniowej. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1392 roku. Właścicielami wsi byli m.in. Zarembowie, Suchorzewscy, Objezierscy i Czarneckcy. Miejscowy kościół o ciekawej konstrukcji szachulcowej pochodzi z 1833 roku. W trakcie generalnego remontu w 1913 roku odbudowano kruchtę i kaplicę od strony północnej. Wnętrze kościoła zdominowane przez wystrój barokowy. Wschodni kraniec wsi zajmuje park krajobrazowy, który otacza wybudowany w latach 1873-1875 pałac rodziny Czarneckich.

Gmina Kotlin

Położenie: Nizina Wielkopolska w obrębie Wysoczyzny Koźmińskiej. Obszar 84,1 km².
Ludność: 7.250 mieszkańców. **Stolica gminy:** Kotlin wzmiankowana w Kodeksie Dyplomatycznym Wielkopolski, jako wieś, która już przed 1283 r. uzyskała prawa średzkie i była podzielona na dwie części.

KOTLIN – Wieś położona nad rzeką Kotlinką. Pierwszy raz wymieniana w dokumentach w 1397 r. Odnaleziono również ślady osadnictwa pochodzące z VI w. p.n.e. Neogotycki kościół pw. Kazimierza z 1858 r. otoczony okazałymi lipami. Na terenie parku podworskiego, który zajmuje powierzchnię 4 ha, szachulcowy dwór z połowy XVII w. - należał on do rodu Ogończyków, obok spichlerz. Przy drodze Poznań - Katowice pomnik poświęcony ofiarom II wojny światowej.

KURCEW – Wieś położona przy drodze Sławoszew-Pleszew. Miejscowość wzmiankowana w 1434 roku. W XIX wieku majątek obejmował 1442 morgi. Od 1903 roku właścicielem Kurcewa został Władysław Grabski, zasłużony działacz niepodległościowy, po odzyskaniu niepodległości poseł na sejm i senator. We wsi znajduje się ruina pałacu, zapewne wzniesionego w II połowie XIX wieku, otoczona zaniedbanym parkiem.

ORPISZEWEK – Wieś położona przy szosie Kotlin-Suchorzew. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1411 roku. Majątek należał m.in. do Suchorzewskich, Rudnickich, Centkowskich. W 1884 roku kupiony przez Rychłowskich. We wsi zaniedbany park z pocz. XIX wieku z zachowaną starą bramą wjazdową. Na skraju parku znajduje się piętrowy dwór neoklasycystyczny z przełomu XIX i XX wieku, zbudowany w stylu neorenesansu włoskiego, obecnie w kiepskiej kondycji.

MAGNUSZEWICE – Wieś położona przy drodze z Zakrzewa do Kotlina. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1389r. Była gniazdem rodziny Magnuszewskich. We wsi drewniany kościół pw. Św. Barbary, wybudowany w latach 1751-1754. Wnętrze barokowe z ciekawym ołtarzem głównym i dwoma ołtarzami bocznymi z końca XVIII w. Przy kościele dzwonnica drewniana z 1816 r. Na północny zachód od kościoła dwór z początku XIX w. z resztkami parku, w którym znajduje się kilka pomnikowych okazów dębów.

RACENDÓW – Wieś położona przy drodze z Woli Książęcej do Czermina. Miejscowość wzmiankowana w 1388 roku. W 1898 roku powstała tu osada kolonistów niemieckich. W 1911 roku pobudowano kościół, obecnie filialny parafii w Sławoszewie. Obok na cmentarzu postawiono pomnik poświęcony pamięci dawnych osadników niemieckich.

SŁAWOSZEW – Wieś położona przy szosie Kotlin-Dobieszczyzna. W XIV i XV wieku właścicielami wsi byli Zarembowie Sławoszewscy. Kolejnymi właścicielami byli m.in. Opalińscy i Taczanowscy. Drewniany kościół pw. św. Zofii z ok. 1717 r., z wieżą o barokowym hełmie. Wyposażenie kościoła ma barokowy charakter. Obok kościoła drewniana dzwonnica oraz okazałe dęby. Niedaleko kościoła pozostałość po dawnym majątku Parzew, dany dwór z pierwszej połowy XIX wieku oraz ślady po nieistniejącym już parku.

TWARDÓW – Wieś położona na prawym brzegu Lutyni, przy dawnej linii kolei wąskotorowej Witaszyce – Zagórów. Kościół neoromański pw. św. Piotra i Pawła z 1895 r. Pałac z drugiej połowy XIX wieku, niedawno odremontowany, przy nim pozostałości dawnego parku, który swym zasięgiem obejmował obszar 3,4 ha. W nim wiele dębów o pomnikowych rozmiarach.

Miasto i Gmina Żerków

Położenie: nad środkową Wartą, w Pradolinie Warciańsko-Odrzańskiej. Malowniczy i zróżnicowany widokowo teren Wzgórz Żerkowskich oraz dolin rzek Lutyni, Proсны i Warty. Obszar 170 km². Ludność: ok. 7.724 mieszkańców. Stolica gminy – Żerków wspominany w dokumencie z 1283 roku.

BRZÓSTKÓW – Położony u podnóża wzgórza Wału Żerkowskiego i Pradoliny Warciańsko – Odrzańskiej. Nazwa pochodzi od staropolskiej nazwy wiazu górskiego – brzostu. Przy głównej drodze w kierunku Śmiełowa – Żerkowa dawne pozostałości po kolejce wąskotorowej, odgałęzienie witaszyckiej kolejki wąskotorowej działającej w latach 1911 – 1979. Zespół dworski z drugiej połowy XVIII w. - obszerny parterowy budynek mieszkalny, nakryty dachem łamanym w stylu klasycystycznym. Przy dworze park o powierzchni 5,45 ha ze stawem. W sąsiedztwie znajdował się niegdyś folwark, pozostałością po nim jest dawny spichlerz.

Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela - murowana świątynia wzniesiona w latach 1839–1840. Nad okolicą góruje widoczna bardzo dobrze z pobliskiego punktu widokowego wieża z nieczynnym zegarem.

DOBIESZCZYŻNA – Wieś w gminie Żerków. Dawniej składała się z miejscowości Lubina Wielka oraz przysiółka Glinki. Znajduje się tu XIX wieczny dwór wybudowany przez rodzinę Kirsteinów. Po II wojnie światowej został przejęty przez Siostry Salezjanki, które stworzyły w nim sierociniec. Wokół dworu ładnie utrzymany park. Obecnie w dworze działa Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

LGÓW – Wieś położona u podnóża Wału Żerkowskiego. Nazwa miejscowości pochodzi prawdopodobnie od mieszkającego tu dawniej Lga lub Łga. Zabytkowy drewniany kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny z XVII wieku, jednonawowy z prezbiterium większym od nawy, z dobudowanymi później odbiegającymi od całości elementami murowanymi - kaplicą grobową Gorzeńskich z XIX wieku oraz kruchtą. Na dachu kościołka znajduje się charakterystyczna barokowa wieżyczka.

Wyposażenie kościoła jednolite, w stylu późnorennesansowym, pochodzące z pierwszej połowy XVII w. Obok kościoła grób rodzinny w którym pochowano Zbigniewa Ostroga – Gorzeńskiego z Tarzec. Na terenach przykościelnych figurka Matki Boskiej. Pozostałością po dawnym zespole dworskim Gorzeńskich są resztki parku krajobrazowego o powierzchni 0,6 ha z lipami o obwodzie dochodzącym do 480 m. We wsi znajdują się resztki nasypów oraz mostek, pozostałości po prowadzącym tu z Przybysławia odgałęzieniu witaszyckiej kolejki wąskotorowej.

KOMORZE PRZYBYSŁAWSKIE – Wieś wzmiankowana w 1360 roku. Zachowały się informacje, jakoby w 1331 doszło w okolicach Komorza do bitwy oddziałów Wincentego z Szamotuł sprzymierzonego z Krzyżakami z siłami wiernymi Władysławowi Łokietkowi. Wedle tradycji w Komorzu miał przebywać Adam Mickiewicz, chcący dołączyć do powstania listopadowego. Wieś od połowy XVIII wieku należała do Skórzewskich. W latach międzywojennych gościł tutaj Wojciech Kossak. W nieco zaniedbanym parku krajobrazowym wznosi się dwór z XIX wieku. Od zachodu znajdują się zabudowania folwarczne z gorzelnią.

KRETKÓW – Wieś położona w pobliżu lewego brzegu Proсны. We wsi kościół pw. Wszystkich Świętych wybudowany na przełomie XVIII/XIX w. z wieżą zwieńczoną hełmem w kształcie obelisku. Pałac neoklasycystyczny wybudowany w XIX w. ulokowany w parku o powierzchni około 5,4 ha. W parku wiele drzew o charakterze pomnikowym.

POGORZELICA – Wieś wzmiankowana w 1187 roku jako dobra przejęte przez Joannitów z rąk książęcych. W 1253 roku odbyło się tu spotkanie książąt Przemysława II i Bolesława Pobożnego wraz z dostojnikami kościelnymi w sprawie zagwarantowania Bolesławowi dzielnicy gnieźnieńsko-kaliskiej. W XIX wieku ważny punkt celny na szlaku wodnym na Warcie. Zmarginalizowany w skutek rozwoju kolejnictwa. We wsi neogotycki kościół z końca XIX wieku. W sąsiedztwie pozostałości dawnego folwarku.

ŚMIEŁÓW – Położony na lewym brzegu Lutyni, na terenie Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego. Śmiełów znany jest głównie z klasycystycznego pałacu. Pałac został wybudowany w 1797 r. dla rodziny Gorzeńskich. W pałacu w 1831 r. przebywał Adam Mickiewicz. Przed wojną działał tu ośrodek wczasowy, podczas wojny pałac przejęli Niemcy, następnie znajdowały się tu pomieszczenia pracownicze. W 1975 r. otwarto w nim Muzeum im. Adama Mickiewicza, będące oddziałem Muzeum Narodowego w Poznaniu. Przy pałacu znajduje się park w stylu angielskim o powierzchni 12 ha. Został on zaprojektowany na przełomie XVIII i XIX wieku. W parku liczne gatunki drzew i krzewów, ogródek Zosi – z rzeźbą „Żniwiarka”. Obok pałacu zespół dawnych zabudowań folwarcznych zaprojektowanych przez twórcę pałacu Stanisława Zawadzkiego: stajnia, spichlerz i gorzelnia. Niedaleko znajduje się kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej. Przy drodze w kierunku Pyzdr za mostem na Lutyni, pięć pomnikowych dębów oraz głaz z tablicą poświęconą Mickiewiczowi, w formie otwartej księgi. W śmiełowskim pałacu gościli również Henryk Sienkiewicz, Władysław Tatar-kiewicz, Ignacy Paderewski, gen. Józef Haller.

ŻERKÓW – Niewielkie miasteczko położone wśród wzgórz polodowcowego wału żerkowskiego, z najwyższym jego wzniesieniem – Łysą Górą 161 m n.p.m. Urozmaicenie ukształtowanie terenu sprawiło że tereny te określa się mianem „polskiej Szwajcarii”. Nazwa miasta pochodzi od staropolskiego imienia Żyrek. Największy rozwój miasta przypadał na lata funkcjonowania szlaku bursztynowego. Kościół pw. św. Stanisława Biskupa istniejący od XII wieku, przebudowany na barokowy budynek w latach 1710 – 1718 z fundacji Macieja Radomickiego. Jest to świątynia jednonawowa, we wnętrzu trzy drewniane rokokowe ołtarze. Na szczycie wzgórza rozlokowany cmentarz parafialny z kaplicą Św. Krzyża z 1708 r. Niedaleko za szkołą znajduje się charakterystyczna żelbetonowa wieża przekaźnikowa, widoczna z okolicznych miejscowości. Do parku, którego powierzchnia zajmuje 3,6 ha wprowadza trójarkadowa brama wjazdowa z początków XVIII wieku. Pałac został rozebrany w latach 1941 -1942. Przy ulicy Kościelnej budynek dawnej poczty konnej z przełomu XVII i XIX wieku, kryty dachem naczółkowym. Przy drodze w kierunku Śmiełowa neobarokowy kościół ewangelicki z początków XX wieku.

TRADYCJE I OBYCZAJE

Do walorów kulturowych należy zaliczyć także tradycje i obyczaje, jakie ukształtowały się na terenach obecnego powiatu jarocińskiego. Głównie chodzi tutaj o sztukę ludową, która odgrywa ogromną rolę w życiu kulturalnym powiatu. Działają liczne zespoły folklorystyczne, które reprezentują region i doceniane są nie tylko w Polsce, ale i poza granicami naszego kraju.

Wielką dumą i bogactwem Ziemi Jarocińskiej są oryginalne serwetki "snutki" i "frywolitki" słynne w całej Europie.

CYKLICZNE IMPREZY KULTURALNE

JAROCIN FESTIWAL

Przez lata Jarocin był stolicą polskiego rocka. Święto muzyki rockowej przyciągało rzesze jej fanów. W 1994 odbył się ostatni festiwal przed reaktywacją. W 2005 roku zrodziła się idea zorganizowania koncertu nawiązującego i przypominającego o festiwalu z lat socjalizmu. Koncert zorganizowany został pod nazwą: Jarocin PRL Festiwal. Był to przegląd historii jarocińskich festiwali i nawiązanie do najlepszych jego lat, czyli do lat 80. Po dużym sukcesie festiwalu z 2005 roku postanowiono o jego reaktywacji. Formuła festiwalu dostosowana do dzisiejszych oczekiwań i warunków przemysłu muzycznego została rozszerzona o wykonawców zagranicznych. Poczynając od roku 2007 ich liczba na festiwalu stale rośnie. Co roku, w lipcu, do miasta zjeżdża kilkanaście tysięcy fanów na festiwal rockowy.

Jarocin to także miasto, w którym nie dziwi widok egzotycznie ubranych artystów – to uczestnicy lipcowych **Międzynarodowych Spotkań Folklorystycznych**.

11 listopada i w towarzyszący mu weekend obchodzone są **Dni Patrona Miasta** - z przejazdem świętego Marcina i licznymi koncertami. **Międzynarodowy Festiwal Solistów i Zespołów Akordeonowych** odbywający się w Kotlinie to jedyna tego typu impreza w Polsce.

Chór mieszany im. Kazimierza Tomasza Barwickiego - Chór został założony w roku 1891. W całym okresie działalności uczestniczył lub był organizatorem licznych zjazdów śpiewaczych. Chór jest zespołem mieszanym. Śpiewa a capella utwory muzyki dawnej i współczesnej, partie z oper, kolędy polskie i zagraniczne, utwory patriotyczne, pieśni ludowe.

III. WALORY TURYSTYCZNE POWIATU JAROCIŃSKIEGO

Powiat jarociński jest bardzo atrakcyjny pod względem krajobrazowym i historycznym. Urokliwa okolica sprzyja powstawaniu gospodarstw agroturystycznych. Można zatem wypoczywać korzystając z uroków natury, np. łowiąc ryby lub jeżdżąc konno. Moc atrakcji i niezapomnianych wrażeń czeka także turystów na wytyczonych pieszych i rowerowych szlakach turystycznych. Stanowią one doskonałą bazę wypadową dla amatorów aktywnego wypoczynku. Wśród lasów i polan krzyżują się trasy turystyczne usytuowane w najbardziej atrakcyjnych pod względem krajobrazowym i kulturowym rejonach naszego powiatu. W sumie do przemierzenia jest ponad 600 km wyznakowanych pieszych i rowerowych tras turystycznych. Otaczające powiat ze wszystkich stron zalesienie tworzy naturalną barierę ekologiczną, która znacznie poprawia warunki atmosferyczne.

Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy

Dzięki niezwykłym walorom przyrodniczo-turystycznym powiatu jarocińskiego, w 1994 r. powstał **Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy**. Tą szczególną formą ochrony objęto malowniczy obszar o powierzchni 15.640 ha położony w środkowej części Wielkopolski. Leży on w odległości ok. 12 km na północ od Jarocina i zachwyca swą urozmaiconą rzeźbą terenu z bogatymi i ciekawymi zbiorowiskami roślinnymi, zamieszkiwanymi przez rzadkie gatunki zwierząt.

Park obejmuje obszar 15 640 ha (w tym 8194 ha gruntów ornych, tj. 52% całej powierzchni i 6129 ha lasów, tj. 39% powierzchni), z czego na terenie gminy Żerków 8680 ha, na terenie gminy Miłosław 5880 ha, na terenie Nowe Miasto nad Wartą 1080 ha, rozciągając się na terenie gmin: Miłosław, Nowe Miasto nad Wartą i Żerków. Przedmiotem ochrony jest

unikatowa, bardzo urozmaicona rzeźba terenu, bogate i ciekawe zbiorowiska roślinne, rzadkie gatunki i roślin i zwierząt, a także wartości kulturowe, związane z bogatą przeszłością tego regionu. Teren parku leży w dorzeczu Warty i odwadniają go rzeki Warta, Miłosława i Lutnia. Rzeki te na terasie zalewowej utworzyły liczne, niezwykle malownicze starorzecza, które w okresie przelotów pełnią funkcję zimowiska ptaków wodnych. Ptaki wodne przebywają również na stawach rybnych, których wiele znajduje się w dolinie Miłosławki. Pradolina Warciańsko-Odrzańska dzieli park na dwie części: część północną o charakterze rolniczo-leśnym, w której zdecydowanie przeważają lasy, oraz południową, o krajobrazie mozaikowym, w której przemiennie występują różne ekosystemy leśne, polne, łąkowe, torfowiskowe, wodne i osady wiejskie.

Urozmaicona rzeźba powierzchni Parku jest wynikiem działalności lodowca na tych terenach. Można tu wyróżnić cztery wyraźne formy tej rzeźby. Od północy są to: wysoczyzna morenowa płaska i falista, rozcięta z północnego wschodu na południowy zachód doliną Miłosławki, urozmaicona licznymi stawami rybnymi. Kolejną formą jest Pradolina Warty z wyraźnie wykształconymi terasami, na których zachowało się wiele starorzeczy.

Wybitnym elementem jest wyniosły pagór morenowy tzw. Wał Żerkowski, o bardzo dużym urozmaiceniu rzeźby, z kulminacjami Łysej Góry (161 m n.p.m.) i Góry Żerkowskiej (155 m n.p.m.). Liczne rozcięcia erozyjne, parowy, silne nachylenie krawędzi oraz wysokości względne, dochodzące tu do 90 m, nadają tej części parku szczególnego uroku. To stąd, z wyniesionych wysoko ponad dolinę Warty okolic Żerkowa, rozciągają się wspaniałe widoki na odległe lasy, wsie i dw. Dogodnym miejscem do podziwiania krajobrazu jest punkt widokowy w Brzóstkowie.

Ostatnią formą rzeźby terenu jest Pradolina Żerkowska, otaczająca od południa, wschodu i północy Wał Żerkowski. Jej dnem płynie Lubieszka, lewy dopływ Lutni.

W południowej części parku przeważają monokultury sosnowe, wprowadzone na uboższych siedliskach, natomiast leżące w części północnej tzw. lasy czeszeńskie należą do najpiękniejszych, najbardziej interesujących obszarów leśnych Wielkopolski. Lasy te porastają terasy doliny Warty i mają charakter często zbliżony do naturalnego, stanowią z tego względu cenny obiekt badań geobotanicznych. Występują w nich głównie: jesion zwyczajny, dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, olsza czarna, rzadziej wiąz i brzoza brodawkowata, a także wiele gatunków roślin chronionych.

To w tych lasach już w 1907 roku powstał pierwszy w Wielkopolsce rezerwat przyrody, chroniący fragment wielogatunkowego lasu łęgowego w dolinie Warty. Również obecnie najcenniejsze fragmenty tych lasów poddane są ochronie rezerwatowej. Utworzono rezerwaty: „Czeszeński Las”, „Dwunastak” i „Dębno nad Wartą”. Poza bogactwem roślin (stwierdzono tu występowanie ok. 800 gatunków roślin naczyniowych) Żerkowsko-Czeszeński Park Krajobrazowy charakteryzuje się również bogactwem fauny. W rezerwacie „Dębno nad Wartą” chronione są rzadkie gatunki zwierząt bezkręgowych. Istnieją tu też ostoje ptaków wodnych i błotnych – stawy miłosławskie oraz dolina Warty, gdzie można spotkać m. in.: czapłę siwą, zimorodkę, łabędzie, kaczki, perkozy, łyski, a także gatunki ptaków podlegających szczególnej ochronie. Wiele tych ptaków w okresie lęgowym zakłada tu swoje gniazda, inne są na przelotach.

Obok walorów przyrodniczych Żerkowsko-Czeszeński Park Krajobrazowy posiada wiele wartości historyczno – pamiątkowych. Objawiają się one licznymi znaleziskami prehistorycznymi z różnych epok, cmentarzyskami oraz grodziskami, co świadczy, iż ziemie te były już w odległej przeszłości zasiedlone. O atrakcyjności krajoznawczej parku świadczy również wiele cennych zabytków architektury, a poznanie tych walorów ułatwiają znakowane

szlaki turystyczne. Do szczególnej sławy tych ziem przyczynił się w znacznym stopniu pobyt w Śmiełowie Adama Mickiewicza w 1831 roku. To tutaj, urzeczony pięknem tych okolic, Mickiewicz napisał prawdopodobnie pierwsze strofy „Pana Tadeusza”.

„Szwajcaria Żerkowska”

Obszar chronionego krajobrazu pod nazwą „Szwajcaria Żerkowska”, powstał w 1989 r. Obecnie w przeważającej większości (z wyłączeniem fragmentu w części zachodniej), wchodzi w kompleks Żerkowsko – Czeszewskiego Parku Krajobrazowego.

BAZA NOCLEGOWA i REKREACYJNA NA TERENIE POWIATU JAROCIŃSKIEGO

Dzięki walorom krajobrazowym i turystycznym w powiecie jarocińskim bardzo rozwinęła się oferta noclegowa i rekreacyjna. Turyści znajdują tutaj miejsce na wygodny nocleg zarówno w hotelu, pokojach gościnnych, jak i w schronisku. Również gospodarstwa agroturystyczne proponują przyjezdnym ciekawą ofertę noclegów i wypoczynku.

Na terenie powiatu funkcjonują dwa duże centra rekreacyjno – wypoczynkowo – sportowe: w Jarocinie - Jarocin Sport Sp. z o.o. i w Żerkowie Mickiewiczowskie Centrum Turystyczne. Szeroka baza tych ośrodków zarówno hotelowa jak i sportowa umożliwia turystom i mieszkańcom powiatu, aktywny wypoczynek oraz stanowi doskonale miejsce do organizacji obozów treningowych, konferencji, szkoleń itp.

BAZA NOCLEGOWA POWIATU JAROCIŃSKIEGO

1. Hotele, motele, gościńce, pokoje

- **Hotel*** JAROTA**
63-200 Jarocin, ul. Sportowa 6; tel. 62-747-31-04 w.5, 511-353-378, 502-215-762
www: hoteljarocin.pl e-mail: recepca@hoteljarocin.pl
- **Hotel*** i Ośrodek w Mickiewiczowskim Centrum Turystycznym w Żerkowie**
63-210 Żerków, ul. Parkowa 7 i ul. Jarocińska 35
tel. 62-740-77-00, 62-740-20-82; www: mct.zerkow.pl
e-mail: biuro@mct.zerkow.pl
- **Restauracja Hotel*** SŁONECZNA** 63-200 Jarocin, Al. Niepodległości 34a;
tel. 62-505-20-60, 504-157-120
www: restauracjasloneczna.com.pl
e-mail: biuro@restauracjasloneczna.com.pl
- **Hotel Restauracja WALCEREK**
63-200 Jarocin, ul. Poznańska 73; tel. 62-747-28-18
www.walcerek.pl e-mail: hotel@walcerek.pl
- **Dom weselny i pokoje gościnne ZIELONY ZAKĄTEK**
63-200 Jarocin, Roszków 21c; tel. 600-646-376
www: twojakatek.pl e-mail: hoteljarocin@gmail.com
- **Noclegi Jarocin Bed & Breakfast**
63-200 Jarocin, ul. NSZZ Solidarności 19, tel. 789-400-139
www: noclegijarocin.pl, e-mail: rezerwacja@noclegijarocin.pl
- **Dom Ogrodnika Boutique**
63-200 Jarocin, Park 5, tel. +48 795 007 810
www: domoogrodnik.parkjarocin.pl, e-mail: domogrodnika@parkjarocin.pl

2. Agroturystyka

- **Ośrodek Bryllandia z Rodzinnym Parkiem Rozrywki** (*hotel 24h, Wi-Fi*)
63-230 Witaszyce, ul. Piaskowa 28; tel. 606-899-944, 609-090-458
www: bryllandia.pl e-mail: bryllandia@bryllandia.pl
- **Folwark Konny Hermanów** (*Wi-Fi*)
63-040 Nowe Miasto nad Wartą, Hermanów 1; tel. 607-426-664
www: hermanow.pl e-mail: folwarkkonny@hermanow.pl
- **Gospodarstwo Agroturystyczne „Agnieszka”** (*Wi-Fi*)
63-200 Jarocin, Golina, ul. Ogrodowa 7; tel. 62-740-40-33, 697-974-033, 600-391-085
- **Agroturystyka „Arnika”** (*Wi-Fi*)
63-200 Jarocin, Cielcza, ul. Sienkiewicza 49; tel. 663-935-198
www: facebook.com/agroturystykaArnika
e-mail: elieta.wawrzyniak0@gmail.com
- **Gospodarstwo Agroturystyczne „Lutynia”** Paweł Sierański 63-040 Nowe Miasto nad Wartą, Dębno; tel. 539-627-659
www: facebook.com/gospodarstwolutynia
e-mail: agrogospodarstwolutynia@gmail.com
- **Agroturystyka i Restauracja Impresja** 63-200 Jarocin, Bachorzew, ul. Nowy Świat 1B; tel. 697-414-998
e-mail: grosik4@onet.pl
- **Agroturystyka Joanna Grzebyszak** (*liczba miejsc: 14*) (*Wi-Fi*)
63-200 Jarocin, Cielcza, ul. Cmentarna 45; tel. 608-284-546
- **Agroturystyka „U Piotra”** (*Wi-Fi*)
63-210 Żerków, Bieździadów 35; tel: 661-339-815
e-mail: slawi76@gmail.com
- **Gospodarstwo Agroturystyczne „Żerniki”** Irena Mazurek (*Wi-Fi*)
(*obiekt całoroczny*) 63-210 Żerków, Żerniki 24; tel. 62-740-76-40, 514-415-801
www: agrotur.prv.pl
- **Ośrodek Sportowo – Rekreacyjny „U Kazia”**
63-322 Orzechowo, Czeszewo, ul. Leśna 71; tel. 61-436-67-71
www: ukazia.pl e-mail: kontakt@ukazia.pl
- **Prywatne Centrum Kultury „Galeria Śmiałów”** Włodzimierz Sypniewski
(*Wi-Fi*) tel.603-920-594
- **Agroturystyka „Pod Lasem”** Jan Różański
63-200 Jarocin, Dąbrowa 12A; tel. 61-666-03-17

3. Schroniska

- **Niepubliczne Schronisko Młodzieżowe – Pałac Radolińskich w Jarocinie**
Pałac Radolińskich, 63-200 Jarocin, ul. Park 3; tel. 531-721-629
www: muzeumjarocin.pl e-mail: schronisko@muzeumjarocin.pl

- **Szkolne Schronisko Młodzieżowe Nr 2 przy Zespole Szkół nr 5 w Jarocinie**
63-200 Jarocin, ul. Waryńskiego 11; tel. 62-747-20-06, 508-426-085
www: szkola5jarocin.pl e-mail: schroniskoszkola5jarocin@gmail.com
- **Caloroczne Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Tęcza” im. Macieja Kostki w Radlinie**
63-200 Jarocin, Radlin 29; tel. 62-749-30-44, 669-001-145
www: facebook.com/teczaradlin e-mail: tecza.radlin@wp.pl
- **Schronisko Młodzieżowe w Roszkowie „Stowarzyszenie Rodzina – Szkoła – Gmina”**
63-200 Jarocin, Roszków 59a; tel. 62-747-28-91, 607-597-252,
607-598-232, 663-491-811
e-mail: sproszkow@op.pl stowarzyszenie_roszkow@op.pl
- **Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Wilkowyi**
63-200 Jarocin, Wilkowyja, ul. Powstańców Wielkopolskich 41;
tel. 62-749-21-15,
www: www.szkoławilkowyja.pl e-mail: sekretariat@szkoławilkowyja.pl
- **Schronisko Młodzieżowe przy Niepublicznym Zespole Szkół w Łuszczanowie**
Centrum Kulturalne z Wiatrakiem – Dom Chleba
63-200 Jarocin, Łuszczanów, ul. Długa 108; tel. 797-607-156
e-mail: nsp-luszczanow@wp.pl
- **Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Żerków” (miejsc: 35)**
63-210 Żerków, ul. Cmentarna 10; tel. 62-740-30-15
e-mail: spzerkow10@tlen.pl

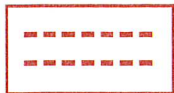
INSTYTUCJE KULTURALNE I TURYSTYCZNE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE POWIATU JAROCIŃSKIEGO

1. **Kamienica Kultury**
Rynek 17, 63-200 Jarocin
e-mail: biblioteka@bibliotekajarocin.pl
www.bibliotekajarocin.pl
2. **Biblioteka Miasta i Gminy Jarocin**
ul. Park 3, 63-200 Jarocin
e-mail: biblioteka@bibliotekajarocin.pl
www.bibliotekajarocin.pl
wykaz Filii Biblioteki Miasta i Gminy Jarocin znajduje się na stronie
www.bibliotekajarocin.pl
3. **Muzeum Regionalne w Jarocinie**
ul. Park 3, 63-200 Jarocin
e-mail: muzeum@muzeumjarocin.pl
www.muzeumjarocin.pl
 - * **Skarbczyk**
ul. Park 1
63-200 Jarocin
 - * **Spichlerz Polskiego Rocka**
ul. Poznańska 2, 63-200 Jarocin
e-mail: spichlerz@muzeumjarocin.pl

4. **Muzeum Adama Mickiewicza w Śmielowie**
(Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu)
Śmielów, 63 – 210 Żerków
strona www: www.smielow.pl
5. **Muzeum Parowozownia Jarocin**
ul. Parowozownia 1, 63 – 200 Jarocin
www.parowozowniajarocin.pl
6. **Ośrodek Edukacji Leśnej**
„Centrum Zarządzania Łęgami” w Czeszewie
www.jarocin.poznan.lasy.gov.pl
7. **Planetarium im. Jana Heweliusza w Potarzycy**
Potarzyca, ul. Wyzwolenia 65,
www.planetarium-potarzyca.prv.pl
8. **Kino „Echo” im. P. Łazarkiewicza**
Jarocin, ul. Gołębia 1,
www.kino.jarocin.pl
9. **Dom Kultury w Kotlinie**
ul. Powstańców Wielkopolskich 3a
63-220 Kotlin
www.domkultury.kotlin.com
10. **Gminy Ośrodek Kultury w Jaraczewie**
ul. Kolejowa 4, 63-233 Jaraczewo
www.gok.jaraczewo.pl
11. **Biblioteka Publiczna Gminy Jaraczewo**
ul. Kolejowa 7, 63-233 Jaraczewo
tel. 62 740 80 83
e-mail: biblioteka@jaraczewo.pl
www.biblioteka.jaraczewo.pl
14. **Biblioteka Publiczna Gminy Kotlin**
ul. Powstańców Wlkp. 3a, 63-220 Kotlin
tel./fax 062 740 55 48
e-mail: bpgkotlin@xl.wp.pl
www.bibliotekakotlin.pl
15. **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Żerków**
ul. Wiosny Ludów 1, 63-210 Żerków
tel. 725 575 957
e-mail: biblioteka@zerkow.pl
www.zerkow.naszabiblioteka.com

SZLAKI TURYSTYCZNE NA TERENIE POWIATU JAROCIŃSKIEGO

Przez teren powiatu jarocińskiego przebiega kilka szlaków turystycznych pieszych, rowerowych oraz kajakowych. Szlaki zostały wytyczone, aby umożliwić turystom atrakcyjną wędrowkę po najciekawszych miejscach powiatu jarocińskiego. Niezmiernie ważnym walorem tras jest prowadzenie ich malowniczymi drogami, głównie gruntowymi. W większości trasy rowerowe prowadzone są drogami nieprzewidzianymi dla ruchu samochodowego lub o małym natężeniu tego ruchu, a więc bezpiecznymi dla rowerzystów.

- SZLAK CZERWONY

DWORZEC PKP – Kościuszki – Powstańców Wlkp. – kamienie księcia Radolina – grodzisko Cząszczew – osada nadleśnictwa – staw Zdrój – Wilkowyja – Bachorzew – Słupia – Słowików – ul. Wrocławska – Rynek – Al. Niepodległości – ul. Dworcowa – DWORZEC PKP (30,2 km)

Ruszamy z dworca przez kładkę nad torami, dalej idziemy ul. Paderewskiego i Kościuszki. Po prawej stronie **gimnazjum** z 1909 r. (dziś Zespół Szkół Ogólnokształcących). Idziemy dalej ul. Szubianki do skrzyżowania z Aleją Powstańców Wlkp. Po przejściu odcinka ul. Warciańskiej trafiamy do kompleksu leśnego Zdrój. Po przekroczeniu drogi do Leszna na trasie **dwa głazy narzutowe**. Legenda głosi, że zamieniony w kamień książę Radolin został w ten sposób ukarany za polowanie w wigilijny wieczór. Osobliwością przyrodniczą Zdroju są wyrastające z jednego pnia **cztery dęby** (po przekroczeniu torów kolejowych Jarocin – Leszno, kiedy szlak skręca na zachód, musimy udać się nieoznakowanym duktem na północ – ok. 350m). W rejonie zachodniej granicy Zdroju resztki średniowiecznego gródka w postaci **grodziska**. Szlak prowadzi teraz na północ, po czym skręca na południowy wschód. Tu zaczyna częściej dominować drzewostan iglasty, a krajobraz przypomina okolice podgórskie. Po minięciu osady leśnej przecinamy drogę Poznań-Katowice (krajowa „11”), dukt doprowadzi nas nad staw Zdrój, a następnie w kierunku Wilkowyi. Będąc w miejscowości należy zwrócić uwagę na zabytkowy **dwuprzęsłowy mostek**. Zbaczając na chwilę ze szlaku możemy dojść do nieczynnego **młyna**, opisywanego przez J. Iwaszkiewicza. Po opuszczeniu wsi od strony południowej znajdziemy się w lesie w dolinie rzeki Lutyni, a wkrótce potem – w osadzie Bachorzew. Po minięciu drogi Jarocin – Rychwał szlak prowadzi na podmokłą polanę, między drzewami, w dole urwiska możemy podziwiać **meandrującą Lutynię**. W Słupi mijamy XIX – wieczny **pałac**. Dalej szlak biegnie drogą asfaltową Wola Książęca – Jarocin, a później – ścieżką leśną aż do domostw osady Słowików, a następnie do bazy wojskowej i strzelnicy. Po ponownym przekroczeniu drogi nr „11”, tym razem od strony południowej miasta, znajdziemy się ponownie w jego granicach administracyjnych. Uliczkami osiedla domków jednorodzinnych dotrzemy do ul. Wrocławskiej i do rynku. W jego pobliżu **kościół św. Jerzego** z wieżą z ażurowym hełmem, na rynku ratusz i **kościół św. Marcina**. Kierując się Al. Niepodległości, minimy **gmach poczty** z początku XX w. Szlak kończy się przed zabytkowym **Dworcem Kolejowym**.

SZLAK ZIELONY

DWORZEC PKP – Al. Niepodległości – Rynek – Pałac Radolińskich – las Zdrój – Wilkowyja – Tarce – Lisew – Żerków – Brzostków – ŚMIEŁÓW (24,5 km)

Po opuszczeniu dworca kierujemy na ul. Dworcową i Al. Niepodległości, którą docieramy do rynku. Ulicą Św. Ducha schodzimy w dół, przekraczamy drogę Poznań – Katowice oraz Jarocin – Rychwał i wchodzimy do parku miejskiego. Po lewej stronie **Skarbczyk**, pozostałość po średniowiecznej siedzibie Zarembów, po prawej amfiteatr, a za nim **ruina kościoła Św. Ducha** z 1516 r. Nieco w górę **Pałac Radolińskich** z połowy XIX w. Dalej szlak biegnie parkiem miejskim, a następnie szeroką drogą obsadzoną wierzby, przecinając pola uprawne. Ną docieramy do wschodniej ściany **lasu Zdrój**. Wąską ścieżką schodzimy w dół po krawędzi jaru, w otoczeniu gęstego boru mieszanego. Zmieniając kierunek z północnego na wschodni, dochodzimy do szlaku czerwonego i znajdujemy się na leśnym trakcie prowadzącym do Wilkowyi. W centrum miejscowości przekraczamy Lutynię **zabytkowym kamiennym mostkiem**, przechodzimy obok **kościół p.w. św. Wojciecha** i kierujemy się do Tarzec. Po dotarciu do osady wkraczamy do **parku krajobrazowego**, przylegającego do **pałacu Gorzeńskich** z 1871r. Szlak przeprowadza przez

niewielką, ale malowniczą kotlinę ze stawami. Nieco wcześniej, przy skarpie, w otoczeniu świerków, figurka Matki Bożej z Lourdes. Długi spacer przez nieco podmokły las liściasty kończy się na polanie, z której roztacza się rozległy widok na pofalowany teren z wyraźnym wzniesieniem od strony zachodniej, zwanym **Pagórem Łuszczanowa**. Dróżką wśród pól, a później drogą asfaltową dochodzimy do zabudowań wsi Lisew, a następnie wąską ścieżką prowadzącą na wschód przekraczamy po raz drugi Lutynię, tym razem drewnianą kładką. Ulicami Ceglana i Parkową docieramy do centrum Żerkowa. Po drodze mijamy basen kąpielowy, boiska i korty tenisowe oraz przylegający do nich park miejski. Przechodząc pod **zabytkową bramą** wchodzimy na ul. Kościelną. W górze – **barokowy kościół p.w. św. Stanisława**. Ul. Jarocińska doprowadza nas do rynku, którego środek zajmuje niewielki skwer zieleni, wokół piętrowe domy kalenicowe, w większości z końca XIX w. Nad południową pierzeją góruje pobliska **wieża przekaźnikowa** z 1962 r. Kierujemy się w ul. Mickiewicza, za dawnym kościołem ewangelickim, wchodzimy w wysokopienny bór sosnowy i wspinamy się na **szczyt Łysej Góry** (161 m n.p.m.). Podczas zejścia możemy podziwiać okolicę, w tym **klasycystyczny kościół** w miejscowości Brzostków. Obok kościoła schodzimy do drogi asfaltowej Raszewy – Lgów. Na wprost **dwór z końca XIX w.** oraz **spichlerz w formie budowli obronnej**. W oddali widoczny **pałac w Śmielowie**, w którym mieści się Muzeum im. A. Mickiewicza. Stamtąd szlak zielony wiedzie przez Lgów, Dębno, Nowe Miasto nad Wartą, Książ Wielkopolski, Dolsk i Kościan do Ziemina.

Uwaga! Trasy szlaków czerwonego i zielonego zostały przecięte obwodnicą w ciągu drogi ekspresowej S11.

SZLAK ŻÓŁTY

DWORZEC PKP – Paderewskiego – Wrocławska – Ciświca – Golina – Borzęcice – Trzebin – DOBRZYCA (19,8 km)

W centrum Jarocina przebieg szlaku pokrywa się częściowo z trasą szlaku czerwonego. W okolicach południowo – wschodnich rogatek miasta szlak wkracza w kompleks leśny, a następnie biegnie wśród zabudowań dzielnicy Ciświca i doprowadza do Golicy. Odbijając w kierunku zachodnim, możemy dotrzeć do miejscowego sanktuarium, tj. **drewnianego kościoła** p.w. św. Andrzeja z II poł. XVII w. z cudownym obrazem Matki Bożej Pocieszenia i polichromią Wiktora Gosienieckiego. Z Golicy trasa wiedzie najpierw w kierunku południowym, a następnie południowo – wschodnim i prowadzi przez dość monotony krajobraz, w którym dominują łąki i pola. Mijając Zakrzew możemy obejrzeć **eklektyczny pałac** z 1886 r. i przylegający park z pomnikowymi drzewami. Dalsza część szlaku biegnie szosą Wałków – Dobrzyca. Na rynku w Dobrzycy obejrzymy **drewniany kościół**, wzniesiony w 1778 r. z rokokowym wyposażeniem wnętrza, a 200 m dalej **zespół parkowo – pałacowy**, na który składają się pałac klasycystyczny z lat 1798-99 z czterokolumnowym portykiem oraz budowle romantyczne rozlokowane w parku krajobrazowym. Szlak żółty prowadzi dalej przez Lutynię, Gołuchów, Lewków, Ostrzeszów, Bolesławiec do miejscowości Gola.

NADWARCIAŃSKA DROGA ŚW. JAKUBA

Trasa piesza Nadwarciańskiej Drogi Świętego Jakuba oznaczona symbolem muszli i żółtymi strzałkami liczy ponad 100 km i jest zaplanowana w taki sposób, aby łączyć miejsca związane z kultem św. Jakuba oraz inne ciekawe obiekty kulturalne i przyrodnicze. Szlak ma charakter dojsciowy do wielkopolskiej Drogi Św. Jakuba prowadzącej z Gniezna do Głogowa a dalej

przez Zgorzelec, Pragę, Bawarię, Szwajcarię i Francję do Santiago de Compostela w Hiszpanii.

Znaczna część trasy przebiega wzdłuż wcześniej wyznakowanych pieszych i rowerowych szlaków turystycznych. Wychodzi z Łądu nad Wartą – dawniej klasztor Cystersów, obecnie Salezjanów. W klasztorze znajduje się najstarszy w Polsce fresk św. Jakuba z XIV w. Kończy się natomiast w miejscowości Lubiąż – klasztor Benedyktynów. Po drodze m.in. Wrąbczynek, Białobrzegi, Pyzdry, Tarnowa, Spławie, Nowa Wieś Podgórna, Chlebowo, Mikuszewo, Rudki, Franulka, Miłosław (z kościołem św. Jakuba), Czeszewo, Orzechowo, Dębno, Wolica Kozia, Nowe Miasto nad Wartą, Komorze, Rogusko, Gogolewo, Książ Wlkp., Brzóstownia, Włoskiejewki, Błażejów (kościół św. Jakuba), Ostrowieczno, Dolsk, Łagowo. Trasa szlaku częściowo wiedzie wzdłuż lub w pobliżu rzeki Warta oraz obejmuje tereny należące do dwóch parków krajobrazowych: Nadwarciańskiego i Żerkowsko-Czeszewskiego.

SZLAKIEM JAROCIŃSKICH MURALI

Muzeum Regionalne w Jarocinie, na bazie działalności wystawienniczej Galerii Skarbczyk, projektem Z KONTRKULTURY W POPKULTURĘ od 2012 roku uczestniczy w sztuce miejskiej. Dzięki niemu w różnych rejonach Jarocina pojawiają się naścienne malowidła, wprowadzające do przestrzeni publicznej elementy sztuki wizualnej. Rokrocznie zaproszeni przez Muzeum artyści z nurtu street-art i graffiti wykonują wielkoformatowe obrazy na ścianach infrastruktury mieszkaniowej, komunalnej, energetycznej.

Równorzędnie z malowaniem murali zaproszeni artyści prowadzą warsztaty dla młodzieży. Założeniem warsztatów jest próba stopniowego opanowania „nielegalnie” powstających napisów na zabudowie miejskiej poprzez kanalizację twórczej energii młodzieży, interesującej się street-artem czy graffiti w proces kształtowania wizerunku miasta.

Odbiorcami powstających prac są przede wszystkim okoliczni mieszkańcy, dla których dzieła z pobliskich elewacji są kontekstem najczęstszych zderzeń z współczesnym malarstwem.

INNE SZLAKI PIESZE

Przez Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy przebiegają trzy szlaki turystyczne. Pierwszy z nich, to prowadzący od strony południowej, **szlak żółty**. Aby dostać się w rejon parku swą wędrówkę musimy rozpocząć w miejscowości Orzechowo. Następnie kierujemy się w stronę Czeszewa. Tu szlak żółty łączy się ze **szlakiem niebieskim**. Szlak niebieski biegnie od Miłosławia przez Sarnice, Czeszewo, aż do przeprawy promowej na Warcie. My kontynuujemy wędrówkę i przeprawiamy się na drugi brzeg Warty turystycznym promem „Nikodem”. Szlak żółty i niebieski są odnogami głównego szlaku zielonego, zwanego mickiewiczowskim.

W rezerwacie „Czeszewski Las” znajdują się trzy ścieżki turystyczne: „**Stare Dęby**” (atrakcją są tu trzy pomnikowe dęby i kamień upamiętniający pobyt H. Sienkiewicza), „**Starorzecze**”, ukazująca zmieniający się krajobraz rzeki, starorzecza oraz las łęgowy i łąkowy oraz ścieżka „**Nad Lutynią**”, która wiedzie przez nadrzeczne łągi, starorzecza, śródleśne łąki oraz stanowisko archeologiczne.

TRASY NORDIC WALKING

Trasa nr 1 i 2 – „Kozia”

Trasa nr 1 rozpoczyna się na skrzyżowaniu w Wolicy Koziej i biegnie około 130 metrów drogą publiczną z Wolicy Koziej w kierunku Dębna, po czym skręca w prawo mocno pod

górze w las. Po pokonaniu podejścia trasa skręca w lewo, mija z lewej niewielką **kapliczkę** i dalej prowadzi prosto dochodząc do skrzyżowania, które przecina na wprost. Następnie trasa prowadzi znowu prosto doprowadzając do pola, gdzie drogą na skraju lasu z lewej biegnie prosto, potem lekko w lewo w dół docierając do gospodarstwa, które mija z lewej, a następnie do asfaltowej drogi, którą przecina. W tym miejscu trasa wkracza na drogę pomiędzy polami uprawnymi i wiedzie prosto, skręca w lewo docierając do drogowskazu – **rozwidlenia trasy nr 1 i trasy nr 2**, gdzie skręca w prawo. Następnie trasa prowadzi do skraju lasu, gdzie skręca w lewo aby po około 100 m skręcić w prawo w las. Dalej leśną drogą trasa biegnie znowu prosto docierając do linii energetycznej pod którą skręca w lewo, po odcinku 380 m znowu skręca w lewo i prowadząc cały czas prosto dociera do sporego leśnego skrzyżowania, które przecina na wprost i zaraz za nim skręca pod górę w lewo. Po pokonaniu wzniesienia trasa dociera do rozstaju dróg na którym skręca w prawo i wiedzie dalej prosto aż do momentu wyjścia na skraj lasu, gdzie trasa nr 1 łączy się z trasą nr 2. Po wyjściu z lasu trasa nr 1 skręca w prawo i biegnie jarem w dół skręcając po lekkim łuku w lewo. Następnie trasa dociera ponownie do asfaltowej drogi, którą przecina i wprowadza na utwardzoną drogę biegnącą w kierunku Wolicy Koziej. Drogą tą trasa wiedzie przez około 600m, a potem skręca w lewo w las i prowadzi jarem pod górę do skrzyżowania, na którym skręca w prawo. Dalej trasa prowadzi cały czas prosto przecinając dwa skrzyżowania na wprost. Po drugim skrzyżowaniu biegnąc lekko w dół, trasa doprowadza leśnej ścieżki, na której skręca w lewo i prowadząc lekko pod górę dociera do skrzyżowania, gdzie skręca w prawo zamykając pętlę. Następnie przebyta już wcześniej drogą prowadzi prosto, mija tym razem z prawej kapliczkę, za którą skręca w prawo i prowadzi w dół do utwardzonej drogi, skręcając na niej w lewo i doprowadzając do punktu mety/startu w Wolicy Koziej.

Trasa nr 2 rozpoczyna się na skrzyżowaniu w Wolicy Koziej i biegnie około 130 metrów drogą publiczną z Wolicy Koziej w kierunku Dębna, po czym skręca w prawo mocno pod górę w las. Po pokonaniu podejścia trasa skręca w lewo, mija z lewej niewielką **kapliczkę** i dalej prowadzi prosto dochodząc do skrzyżowania, które przecina na wprost. Następnie trasa prowadzi znowu prosto doprowadzając do pola, gdzie drogą na skraju lasu z lewej biegnie prosto, potem lekko w lewo w dół docierając do gospodarstwa, które mija z lewej, a następnie do asfaltowej drogi, którą przecina. W tym miejscu trasa wkracza na drogę pomiędzy polami uprawnymi i wiedzie prosto, skręca w lewo docierając do drogowskazu – **rozwidlenia trasy nr 1 i trasy nr 2**, gdzie dalej prowadzi między polami prosto. Następnie na skraju lasu trasa nr 2 łączy się z trasą nr 1 i dalej biegnie jarem w dół skręcając po lekkim łuku w lewo. Następnie trasa dociera ponownie do asfaltowej drogi, którą przecina i wprowadza na utwardzoną drogę biegnącą w kierunku Wolicy Koziej. Drogą tą trasa wiedzie przez około 600m, a potem skręca w lewo w las i prowadzi jarem pod górę do skrzyżowania, na którym skręca w prawo. Dalej trasa prowadzi cały czas prosto przecinając dwa skrzyżowania na wprost. Po drugim skrzyżowaniu biegnąc lekko w dół, trasa doprowadza leśnej ścieżki, na której skręca w lewo i prowadząc lekko pod górę dociera do skrzyżowania, gdzie skręca w prawo zamykając pętlę. Następnie przebyta już wcześniej drogą prowadzi prosto, mija tym razem z prawej kapliczkę, za którą skręca w prawo i prowadzi w dół do utwardzonej drogi, skręcając na niej w lewo i doprowadzając do punktu mety/startu w Wolicy Koziej.

Trasa nr 3 – „Rumiankowa”

Trasa nr 3 zaczyna przebieg chodnikiem po stronie skwerku wzdłuż ulicy Poznańskiej w kierunku Rynku, następnie zaraz w miejscu przejścia dla pieszych przecina ulicę Poznańską i wiedzie chodnikiem, lewą stroną ulicy, aż do Rynku. Przy **Rynku** trasa skręca w prawo przecinając ulicę Poznańską w miejscu przejścia dla pieszych i wiedzie chodnikiem wzdłuż ulicy Jarocińskiej, docierając do kolejnego przejścia dla pieszych, gdzie przecina ulicę Jarocińską i wprowadza na asfaltowy odcinek drogi z wydzielonym pasem dla ruchu pieszorowerowego. Przez około 780 m trasa wiedzie wzdłuż drogi Jarocińskiej, po czym skręca

w lewo w las tuż za ostatnią zabudowaną posesją. Następnie trasa prowadzi leśną ścieżką do skrzyżowania, na którym skręca w prawo i dalej lekko pod górę prowadzi do pola, gdzie skręca w lewo. Dalej ścieżką pomiędzy lasem i polem wprowadza w las, gdzie dociera do skrzyżowania na którym skręca w prawo rozpoczynając pętlę. Trasa biegnie ścieżką leśną, skręcając po łuku w lewo i wyprowadzając do asfaltu **przy szkole w Kłęce**, na którym skręca w prawo, a następnie po około 190 metrach skręca w lewo wchodząc na utwardzaną drogę pomiędzy Kłęką a Wolicą Kozią. Tą drogą trasa wiedzie przez około 1,4 km, gdzie przy samotnym domu stojącym po prawej stronie drogi, mocno (niemal zawracając) skręca w lewo i wchodzi na teren leśny. Dalej trasa wiedzie prosto przez las aż do sporego leśnego skrzyżowania, na którym skręca w lewo w wąską ścieżkę, z której po 140 metrach skręca w prawo. Tym odcinkiem trasa biegnie prosto docierając do drogi leśnej, na której skręca w lewo. Następnie z leśnej drogi, trasa skręca w prawo i znowu prowadzi leśną ścieżką po łuku w lewo i lekko pod górę, a dalej na wprost do skrzyżowania leśnego, na którym zamyka pętlę. Na skrzyżowaniu aby wrócić trasa skręca w prawo i znowu prowadzi na wprost przez las, potem skrajem pola i lasu i znowu lasem aż do posesji z domem, które trasa mijała wychodząc w początkowej fazie z miasta. Następnie wzdłuż ulicy Jarocińskiej i Poznańskiej trasa prowadzi z powrotem do miejsca startu i mety.

Trasa nr 4 – „Pod krzywą sosną”

Trasa nr 4 swój przebieg rozpoczyna od ulicy Poznańskiej prowadząc jej odnogą w dół w kierunku rzeki Warty. Po 360m mija po prawej boisko piłki nożnej, a następnie przecina krótki zalesiony odcinek i dociera do brzegu **rzeki Warty** gdzie skręca w lewo. Dalej trasa wiedzie wzdłuż rzeki, pod drogą nr 11 i doprowadza na górę starego nadbrzeża, na którym skręca w lewo wchodząc na asfaltowy odcinek. Następnie trasa biegnie po starym moście dawną drogą i dociera do sporego placu parkingowego, gdzie mijając po prawej bar gastronomiczny wkracza w las wiodąc po drodze będącej ulicą Leśną. Po około 140 m z ulicy Leśnej trasa skręca w prawo i dociera do leśnego skrzyżowania, na którym skręca lekko w lewo wprowadzając na odcinek drogi biegnący wzdłuż rzeki Warty. Po około 1,2 km trasa doprowadza do łąki, na której skręca w lewo i prowadzi ponownie do ulicy Leśnej. Na skrzyżowaniu trasa prowadzi w prawo ulicą Leśną i zaraz niemal zawracając skręca ponownie w lewą stronę wprowadzając w las. Leśnymi ścieżkami trasa biegnie przez 1km do wyraźnie zarysowanej drogi gdzie skręca w lewo. Po skręcie trasa prowadzi cały czas prosto i dociera po raz drugi do placu parkingowego, na którym zamyka pętlę. Dalej, trasa przecina plac parkingowy na wprost i prowadzi z powrotem starą drogą oraz nadbrzeżem Warty i odnogą ulicy Poznańskiej do mety.

Źródło: Urząd Gminy Nowe Miasto

Więcej informacji na stronie: www.gmina-nowe-miasto.pl

SZLAKI KAJAKOWE

Ziemię Jarocińską trzeba koniecznie poznać z perspektywy kajaka, rezerwując sobie czas na zwiedzanie licznych zabytków i atrakcji przyrodniczych, położonych na szlaku kajakowym. Z każdą taką wyprawą wiąże się niepowtarzalne piękno wodnych i leśnych uroczysk, panoramy rzecznych dolin, czyste powietrze, wypełnione głosami natury czy zaskakujące spotkania ze skrzydlatymi i czworonożnymi mieszkańcami tych terenów. Do spływów kajakowych bez ograniczeń nadają się zarówno rzeka Warta jak i Prosna, są to szlaki łatwe, dostępne dla spływów indywidualnych jak i masowych. Dla bardziej zaprawionych kajakarzy wyzwaniem będzie spływy Lutynią i Lubieszką, są one bowiem bardzo trudne, wymagają większych umiejętności i co najważniejsze – możliwe są tylko przy wysokim stanie wody.

Rzeką Prosną

Startujemy w miejscowości Nowa Wieś (0 km), płyniemy rzeką Prosną pod mostem drogowym (2,5km), mijamy miejscowości Szymanowice, Górki Tomickie. Następnie

płyniemy w kierunku płn.-zach. zostawiając za sobą most łączący Lisewo i Kretków (10km). Po krótkim czasie dopłyniemy do Chwałowa. Od tego momentu rzeka Proсна wielokrotnie zmienia kierunek swojego biegu, to płynąc na wschód to z kolei na zachód. Pokonanie tych kilku zakrętów nie powinno kajakarzom sprawić trudności. Następnie mijamy Rudę Komorską (16,7 km), a po chwili dopłyniemy do miejscowości Modlica (18,5 km), tu Proсна ma swoje ujście do Warty. Całość trasy liczy 19,5 kilometra.

Rzekami Proszą i Wartą

Spływ zaczynamy na rzece Prośnie w miejscowości Ruda Komorska, następnie mijamy miejscowość Modlica. Docieramy do miejsca gdzie Proсна uchodzi do Warty. Przeplewamy obok przeprawy promowej z Nowej Wsi Podgórznej do Pogorzeli, obok rezerwat Czeszewski Las, w którym ukryte są starorzecza Warty. Na brzegu widać starą leśniczówkę, obecnie mieści się tu centrum edukacji leśnej w Czeszewie. Funkcjonuje tu prom turystyczny Nikodem, przewożący turystów z Czeszewa w rejon rezerwatu, na drugi brzeg Warty. Dalej mijamy ujście Lutyni do Warty, znajdujemy się na wysokości miejscowości Orzechowo, z daleka widać zabudowania fabryki. Kolejną miejscowością na trasie spływu jest Dębno, tu mijamy ostatnią już towarzyszącą nam przeprawę promową. Na lewym brzegu podziwiać można uroki rezerwatu Dębno nad Wartą. Płyniemy dalej na zachód, mijając Hermanów. Widoczny z daleka most drogowy (po którym biegnie krajowa „11”) informuje, że dopływamy do Nowego Miasta nad Wartą. Tu, na przystani Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, kończymy spływ. Trasa liczy 28 kilometrów.

Inne warianty z wykorzystaniem Proсны i Warty:

Lisewo (Proсна) – Nowe Miasto n. Wartą, długość 35 km

Lisewo (Proсна) – Pogorzeli (Warta), długość 15 km

Ruda Komorska (Proсна) – Czeszewo (Warta), długość 15 km

Ruda Komorska (Proсна) – Dębno (Warta), długość 21 km

Pogorzeli (Warta) – Nowe Miasto n. Wartą, długość 20 km

Rzeką Lutynią

Trasa ta możliwa jest do pokonania jedynie przy wysokim stanie wody i koniecznie etapami. Najciekawszy i zarazem najtrudniejszy, to tzw. przełom Lutyni. Startujemy w miejscowości Wola Książęca – Słupia (0 km), niedaleko tamy na Lutyni znajduje się urokliwy pałacyk. Dalej kierujemy się w stronę Bachorzewa, tu Lutynia przyjmuje bardzo ciekawe formy, jest to jeden z najpiękniejszych odcinków spływu. Momentami Lutynia przyjmuje cechy rzeki górskiej – nurt gwałtownie przyspiesza, na kamieniach tworzą się bystrza, a dodatkowo zwalone drzewa nie ułatwiają sterowania kajakiem. Spłynięcie zaledwie kilku kilometrów zajmuje kilka godzin. Tak docieramy do Wilkowyi, mijamy dawny młyn (6 km), opisywany przez J. Iwaszkiewicza. Przy moście (8 km) można zakończyć I etap spływu. Następnie kierujemy się na północ, na 11 km Lutynia przyjmuje wody Lubieszki i zaraz „ucieka” na płn.-wsch. w stronę Ludwinowa. W Podlesiu (19 km) jest dogodne miejsce do rozpoczęcia kolejnego etapu spływu Lutynią. Przeplewamy przez obszary Pradoliny Warciańskiej, docieramy do Śmiełowa (26 km). Kierujemy się na zachód, rozpoczyna się bardzo urokliwy fragment trasy, a wokół napotkamy ślady bytowania bobrów w postaci zwalonych drzew. Za drewnianym mostkiem (31,5 km) mijamy granicę rezerwatu Lutynia. To już ostatnie kilometry spływu tym szlakiem. Kajakarze będą musieli się jeszcze zmierzyć z kilkoma naturalnymi przeszkodami zanim dopłyną do ujścia Lutyni do Warty. Trasa liczy 35 kilometrów, wymaga już pewnych umiejętności i większego obycia z kajakiem. Zalecana do spływania z asekuracją ze względu na zwałkowy charakter rzeki w górnym i dolnym biegu.

Etapy spływu Lutynią:

Wola Książęca – Wilkowyja, tzw. przełom Lutyni, długość 8 km

Wilkowyja – most Podlesie, długość 11 km
Podlesie – ujście Lutyni do Warty, długość 16 km

PRZEPRAWY PROMOWE

Dębno nad Wartą

Przeprawa promowa z Dębna do Orzechowa. Niedaleko most kolejowy. Idąc wałem dotrzemy w rejon Żerkowsko – Czeszewskiego Parku Krajobrazowego oraz w miejsce ujścia Lutyni do Warty.

Prom turystyczny Nikodem

Turystyczna przeprawa promowa z terenów Żerkowsko – Czeszewskiego Parku Krajobrazowego na drugą stronę Warty. Obok Centrum Edukacji Leśnej w Czeszewie, a nieco dalej – miejsce ujścia Lutyni do Warty.

Pogorzelica

Przeprawa promem przez rzekę Wartę pomiędzy Nową Wsią Podgórną a Pogorzelicą. Niedaleko miejsce ujścia Prosny do Warty.

SZLAK HISTORII GMINY NOWE MIASTO NAD WARTĄ

Szlak historii gminy Nowe Miasto nad Wartą to propozycja pasjonującej wyprawy do piętnastu miejsc. Każde z nich odsłania inną kartę z historii, zilustrowaną archiwalnymi zdjęciami i pocztówkami (zobacz ulotkę). Podążając tymi śladami odwiedzimy:

Nowe Miasto nad Wartą

Wieś gminna położona na lewym brzegu Warty. Podczas Wiosny Ludów przeniesiono tu obóz powstańczy z Wrześni. Gotycki kościół p.w. Świętej Trójcy z XV wieku z renesansowym wyposażeniem. Nad Wartą XIX-wieczny spichlerz i dwa przęsła starego mostu. Zabytkowy rynek i Kopiec.

Dębno

Stara wieś wzmiankowana już w XIII wieku. Z lat 1440-1447 pochodzi gotycki kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii, wewnątrz kościoła na szczególną uwagę zasługują cenne obrazy z XVI i XVII wieku.

Kłęka

Wieś wzmiankowana w 1299r., gdy książę Władysław Łokietek pod Kłęką zrzekł się ziem Wielkopolski, Pomorza i Kujawy na rzecz króla czeskiego Wacława II. Kłęka była główną siedzibą Hermanna Kennemanna jednego z twórców „Hakaty”. Pośrodku wsi zachował się pałac zbudowany w 1870 roku dla Kennemannów oraz park krajobrazowy ze stawem i wiekowym zadrzewieniem. Obecnie Kłęka jest ośrodkiem uprawy i przerobu ziół. Wcześniejszy „Herbapol” po przekształceniu w spółkę akcyjną należy do międzynarodowej grupy firm zielarskich „Martin Bauer”.

Szyplów

Znajduje się tu pałac z końca XVIII wieku, gruntownie przebudowany w połowie XIX wieku otoczony parkiem krajobrazowy rozplanowanym na przełomie XVIII i XIX w.

Skoraczew

We wsi znajduje się park krajobrazowy z bardzo cennym drzewostanem. W parku wznosi się eklektyczny pałac dobudowany do parterowego dworu z lat osiemdziesiątych XIX wieku.

Kruczyn

We wsi stoi dwór z 2 połowy XIX wieku, który został przebudowany w XX wieku. Obok znajdują się zabudowania folwarczne z końca XIX wieku.

Boguszynek

We wsi znajduje się kościół św. Józefa Oblubieńca NMP, drewniany, konstrukcji zrębowej. Wzniesiono go w latach 1773-75. Do 1951r. był kościołem parafialnym w Kolniczkach, po czym został przeniesiony do Boguszyńka.

Boguszyn

Tuż obok XIX-wiecznego parku krajobrazowego i neogotyckiej bramy wjazdowej, stoi pałac z zabudowaniami folwarcznymi i rządcówką z tego samego okresu. Pałac ma charakter romantycznego neogotyku i był dawną siedzibą rodziny Szczanieckich.

Chocicza

Pierwsza wzmianka pochodzi z 1391r. w okresie okupacji hitlerowskiej aktywną działalność we wsi prowadziła placówka AK „Nakło”. W parku wznosi się, zbudowany przez rodzinę Jouanne’ów w 1920r., pałac eklektyczny. Za odnowienie pałacu Kombinat PGR otrzymał w 1987r. nagrodę Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Źródło: <https://turystyka.bibliotekajarocin.pl/turystyka>

Dyrektor Wydziału

Karolina Kowańdy

Opracowanie:

Wydział Oświaty i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Jarocinie

Jarocin, marzec 2025

